

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

کتاب: بساط هدایت بر سرک به تقسیم راهی و پستی و بلندی

مؤلف

مترجم

موضوع

شماره قفسه

جمهوری اسلامی ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

۱۸۹۹۹

بسم الله

۱۳۶۰

در ۱۵ ذی قعدة ۱۳۶۰ ع ۱

حضرت فخر المصنفین را

با موشی که در آن است

با نجابت صیغه در این کلمات

برکت و سودمند میباشد

و اولاً
 هونده
 کتابچه نکند
 موش و کره و سمن
 اقل
 السواد است
 حسین
 ابن عبد اللطیف احمد کرمانی
 در مطبع فیض رسان
 بطبع آراسته
 گردید

بیت ۲۵۰ شم ۲۵۰ در ۱۳۲۴ در تبریز

در نزد ارباب خرد
 و ذکاوت و موش این نام
 که بطرز نازل است با درجی دانه که گوشت
 در آن درج است

مطبع فیض رسان

بسم الله الرحمن الرحيم و به تسبیح

اگر داری تو عقل و دانش و هوش
بخوانم من رایت دستانی
ای خردمند عاقل و دانای
قصه موش و گربه را تو بنظم
از فضای فلک سخی که به
گربه دور بین و شر شکار
بار دم و خفا پشانی
سکش طبل و سینه اش تا قم
با عود بان کنار جامه خوب
این چنین گربه که من کفتم
ببر دیک و کاسه و چمبه
این چنین گربه که من صفتش
روزی اندر شد انجانه شده
در میخانه چونکه بکشت و ند

بمانند حدیث گربه و موش
اگر عقلت رسد حیران بانی
قصه موش و گربه بر خوانای
نیکی بر خوان جوهر غلطای
بود چون از دماغ بگریزای
کهر با چشم و تیز دندانای
بود بر کوه و در دستانای
ابرویش قوس تیسر تر گانای
که خدا را بجانان مهملات
بد بگو مان و حمله یارانای
شرف صحن و سفره نانای
کرده ام عاقل و سخن دانای
تا که موشش کرد آسانای
سوی میخانه شد خوانانای

در پس تم می کن کرده
جست موشی ز گنج دوازی
سر خم رنسا دومی نوشید
گفت که گربه تا برش کجیم
سر صد گربه را به بخشش من
گربه در پیش من چونک باشد
پیر زال راستم دستمان
گر به این راستیند و هم تری
تا که گمان جبت و عیش با جوفش
موش کفش که من غلام تو ام
صفت بودم اگر که می خوردم
من غلام غلام حلقه کوشش

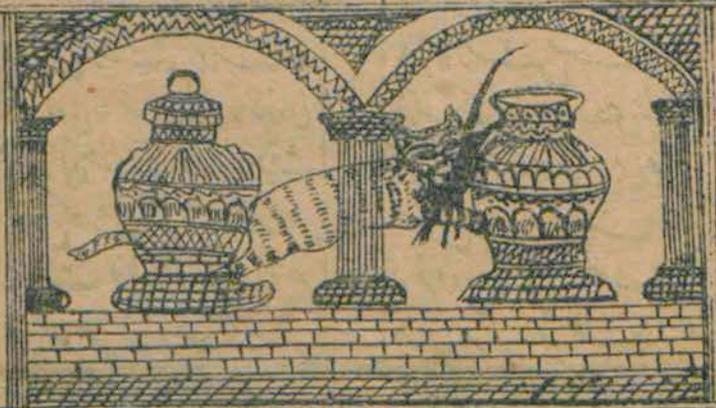
همچو زردی که در سبایان
بر سر تم می خوردش
صفت شد همسوی شیر خوانای
سر او را بر م میزدانای
گاه بخشش بر دستانای
که شود رو برو به میدانای
با دکارش منم بدورانای
چنگ و دندان زدی زبوانای
گفت موشک کجا بری جانای
عفو کن بر من این گناهانای
که فراوان عورتند مستانای
طوق بر گردنم غلامانای

گربه کفش دروغ کت کرد
می شنیدم هر آنچه میکش

ششوم من در بی و مکرانای
آرد این سکه دین مسلمانای

این زمانست برای جرم کفاره
 که به آن کوش را بگشت و بخورد
 دست رو را نشست مسح کشید
 باز ایضا که توبه کرده من
 که به بس کرد توبه در سجده
 کمتر از نیک کم توبه را چنانا
 سوی مسجد بشد مسرمانا
 در دهن را بخواند و در میان
 ندرم موش را بدند انان
 یا کریم وقت دیم و سبحانان

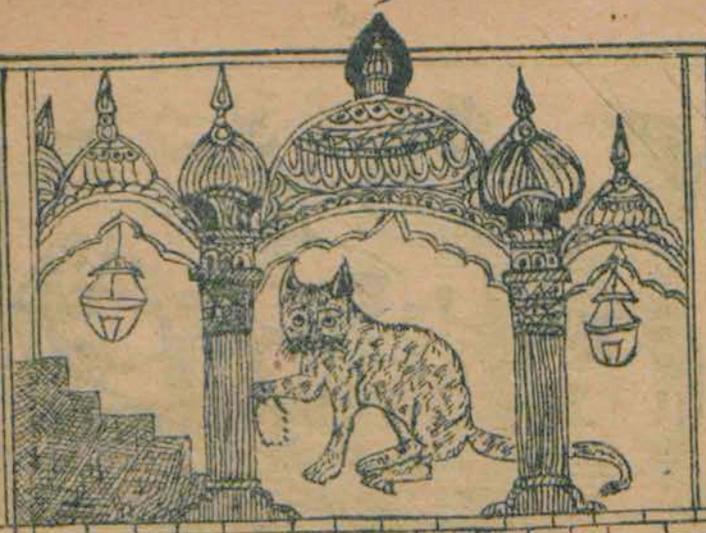

کار من توبه است و اشغفا
 بر این خون ناحق ای خلاق
 توبه بخش کنایم ای غفار
 در کوه فریب باز نمود
 موشکی بود در پس منبر
 مرده گامی که گریه عابد شد
 بود در مسجدان پسندیده
 دست افروختن را بهم میداد
 بگذر از جرم ای خدای جهان
 داشت در دست ایمان سپنج
 ای خداوند کار رحمانا
 من تصدق دسم و دامن نا
 از گنجه گشته ام شیمانا
 آسجدی که گشت گریانا
 زود بر دین خبر بموشانا
 زاهد و مؤمن و سلیمانا
 زار و گریان و آه و نالانا
 گشت گامی کرد کار رحمانا
 که غلط کرده ام بنیادانا
 اگر حق کرده هیچ نالانا

این خبر چون رسید در میان
 هفت تومش کزنده چشید
 شکر کردند و شادمان گشتند
 مجلس عیش در همان ساعت
 همه در رقص و نای مشغول
 دو نفر بخارزد و در قاف
 دیگری داشت کوس در دست
 بعد روزی پس این موشان
 تخمه چند لایق کریدند
 موشگان چسبکی روانه شدند
 هر یکی تخمه بسیار بردند
 خوانچه با تخمه نای رنگارنگ
 همه بنهاده خوانچه بر سر
 بر کوفه برای گریه بجزر

همه گشتند شاد و خندانان
 هر یکی که فدای دهفتانان
 که شده گریه از مسلمانان
 شد عقیبا با مرد دهفتانان
 جو دست شراب الهوانان
 دو دهن چمی و دونوا خوانان
 یک تقلید از صف احوانان
 گفت با موشها که بارانان
 همه جمع آورید فراوانان
 از بی تخمه زود و جسیانان
 سخنه لایق بزرگانان
 شد همیای بعضی موشانان
 همه بردست نان بریانان
 هر یکی تخمه مسای اولانان

ان کی شیشه شراب است
 ان کی طشتکی بر از کتوش
 ان کی حوز قد و یاد است
 ان کی قالب پند است
 ان کی در طبق بر از خسر است
 کاسه ای نبات و بخره شور
 وان دگر دوری بود در دست
 با ادب مسلکی روانه شدند
 کرده شال و کلاه و جبهه بدوش
 نزد کر شدند ان موشان
 کرده تقطیرش از سر اخلاص
 لایق خدمت تو پیشگویی
 کر چون موشان بدید بگفت
 من کز سندی بسر مردم

وان دیگر تره های بر با نا
 وان دیگر حقه منگدانا
 وان دیگر لشل و آب با نا
 وان دیگر پسته های خلدانا
 وان دیگر سنجید و پستانا
 فندق دکلمهای مشدانا
 افشده آجیای موشانا
 بر سر بر یکی یکی خوانا
 چون غلامان نزد سلطانا
 سلام و درود و احسانا
 گای نشان در دست بر جانان
 کرده ایم و قبول خسر مانا
 زرقم فی السما و دانا
 زرقم امر و رشه فرادانا

روزه مردم بر روزه های دیگر
 هر که کار خدا کند بیقین
 کر به کفها که پیش فراید
 موشکان جسد پیش بر خند
 اقد و خوف بود در دستان
 حلا که کرد بر موشان
 پنج موشش کزیده را بگرفت

وقف است انخدای جلانا
 سحشش میزد با سانا
 قدمی چند ای عززانا
 نشان همسیر پوزرانا
 که نبود می بوشش ز سانا
 چون مبارز بر روز میدانا
 هر یکی که خدای دهفتانا

دو بدین خبک و دو بدین چنگال
 ان دو موشش دیگر که جان برند
 که چه بنشسته اید ای موشان
 کر به پهرت پر خشم
 پنج موشش کزیده را بلعید
 موشکان در خوی خانه ریس
 خاک بر سر کمان همی کشند

یک بدین چوشیر خوانا
 زود بردن خبر بوشانا
 خاکستان بوسر ای خوانا
 بگفت موشکان نادانا
 کوبه با خبک و دندانا
 جاره با کرده همسیر قطانا
 ای در نیار پیش موشانا

همسگی متفق شد نزدک
تا بشه عرض حال خویش کنیم
عرض این قصه واجب است
بعد از این هر یکی نوعی خاص

میسرویم سوی شهر کرمان
آنچه وارد شده بموشان
عرض کردن بشاه و پشانا
ره گرفتند جدا نالانا

ان یکی را دلیل بگردن بود
همسگی کرده شال در گردن
موشان در خواوردان
شاه موشان نشسته بر تخت
همه بکاره گرفتند تقظیم
تا خبر تو صاحب دولت
که به کرده است ظلم بر ما
سالی یکدانه میسر گرفت ز ما
این زمان پنج پنج میسر گرفت

وان در طوق و سنج و گردانا
نال کردند چون غریب نانا
اشک دیزان موز زرشک نانا
همسچو لوطی کاسه گردانا
کامی تو شاه بنشین بدور نانا
نامه جا کرد تو شاه نانا
آشده عابد رسلمانا
حال هر صفتش شده غیب نانا
گرفته مؤمن و سمانا

راز دل پیش شاه خود کردند
شاه منبوه لطف بر ایشان
من تلافی به کرد خواهم کرد
شاه موشان چه بخر ایشان دید
تا یک مغز شورشی می بود
شاه فرمود تا که نقشش را

شاه شد همچو دیک جوشانا
کای مرا نور رسیده جمانا
که شود در آستان بدوراننا
چشمش بد بران غریب نانا
در عزای تریش دهفت نانا
دفن کردن ز روی احسانا

کرده ترتیب به ترتیب او
در طبقها بنساده و بردند
از سر کور چون که برگشتند
گفت لشکر کشید ای موشان
چون که از پادشاه فرمان شد
گفت ای سروران سرداران

باید ملای خوب نوشت نانا
سوی تربت چشم کرمانا
آهنگ زد شاه پشانا
روز دیک بسوی سید نانا
جمع شد لشکر فرود نانا
گر به حکم نموده ویرانا

همه گفشد در طریق ملوک
گفت این فاسق است و بیگانه
رویشگر نمود کای لشکر
سان بداند انگیزوشان
همه با تیغها توپ و تفنگ
هم سواره پیاده میرفتند
چونکه جمیع آوری لشکر شد
باید المی رود سوی کر به
همه گفتمند امر از شاه است
بود موشی رئیس این دولت
گفت باید رئیس من بود
بایا بوس شاه می آید
چونکه بشنیدان سخن ان موش
رفت در نزد کر به ان موشک
گفت من ایلیم بدان کر به
نرم ز ملک بجز به ان رفن
خبر آوردم از برای شما
شاه موشان قشون فرستاده
کر به گفت که شاه که خورده
این خبر چون شنید ان کر به
کر به نامی راق شیر شکار
لشکر کر به چون مهاجم شد
وعده دادند چون شود فردا

کر به مردی است عارف و دانا
بد فعال و حریف و نادانا
برود تا بشهر کرمانا
نیصد و سی هزار موشانا
فوج فوج از سپاه موشانا
کر زبان در میان چو جانا
شاه فرمود ای جوانانا
زیرک و کامل و محنت دانا
حکم شاه است بر سر جانا
عاقل و زیرک و سخندانا
نزد کر به بشهر کرمانا
یاله آناده پاشش جنگانا
جست از جا چو مرد مردانا
همه چو باد از ره بیابانا
میرسم خسته زار و مالانا
گفت من ایلیم ز سلطانا
عزم جنگ کرده اند موشانا
تا بزنند سرت میدانا
من نیام برون ز کرمانا
کس فرستاد در خراسانا
آورند زده رو بجز مانا
داد فرمان بسوی میدانا
همه آیم سوی میدانا

کر به آمده سواره برودن
لشکر موشگان سوار شدند

بر یکی همسوی شیر خردانا
باسلاح تمام جوشانانا

اللهم الله فساد در موشان
انقدر موشن کر به کشته شدند
جنگ سختی نمود کر به چو شیر
صف اول بهم زد و دو تیم
در کر به آمدند جمله موشش
اللهم الله فساد در موشان
موشکی اسب کر به را پی کرد

همه با تیغهای برانانا
که نبرد جای ستم اسبانانا
بعد از ان زد قلب موشانانا
گشت بسیار بر سلطانانا
خاکستان بر سر ای جوانانانا
کر به بگریه پهلوانانانا
کر به افشاد و گشت مالانانا

موشکی حبت و کره را بگرفت
 کره را در زمان سگت خوردند
 حبه موشان که کره را ببلند
 در زمان طبلش شاه پای زدند
 شاه آمد نشست بر سر تخت
 تو چرا لشکر مرا خوردی
 که از ترس سگت زور افکنند

زود بردش نزدش انا
 رو نهادند بشهر که ما
 میزدند تا که گشت چپ
 باغیرو دهل فسرا و انا
 گفت پیشش آورید کر با انا
 در شاه گفت ای لعین تا دا انا
 گشت خاموشش سحر انا

کره گفتا که من غلام تو ام
 شاه گفتا برید جانب دار

من غلام شمسیم از جان انا
 ان سگت رو سیاه باد انا

منهم امم کنون سوی ایران
 در زمان شاه شد بغیل سوار
 کره را برود دست بسته
 او بجسلا در و دهفت چرا
 گفت اورا بخلق دار کشید

گشم اورا بخون موش انا
 لشکر از پیش او خرمش انا
 پای دار بستاده انا
 زنده است این سگت و انا
 بکشیدش به بیخ بر انا

ناگهان یک سوار از در شهر
 کره را تو این خبر به بخش
 شاه نشید الفانس از او
 پنج موشی کرد این جرئت

آمد و گفت و شاه موش انا
 گفت بعد از این گفت انا
 گفت اورا کشید دار انا
 که کشد کره را انا

من و چون

من و چون

شاه چون این بدید خشم نمود
 همه از بهر کرم با خو سپید
 این بگفت بدو کشید طلج
 کرم چون دید شاه موشان را
 الله هم قاتل در موشان
 همچو شیری تشنه برزاق
 جست و بگرفت پنج تن موشان
 کرم بالای سر بر آوردند

گفت ای موشگان نادانان
 که شما را کنند قربانان
 نازند کردنش سبب دانا
 چست از جا چه شیر غرانان
 کز نیندشش به تیغ برانان
 کند زنجیر ما بدندانان
 در برابر چو شیر غرانان
 چو درستم بر دوز سیدانان

شاه موشان چه دید رفت از پیش
 کرم بر جفت گدگزشش
 بر سرش گوشت کز را جهان
 بر نشان را گرفت دوز زمین
 هست این قصه عجیب غریب

دوم همش رسید بر جانان
 بر گرفت و کشید چسبانان
 که بر دید از او روان جانان
 گوشت آنها سجاک یکانان
 باد کار عبید زاکانان

تمام شد چنگا موش و کرم بید و استام سر بهادیه لانات جودانم
 المذنب میرزا سیوین ابن علی لطیف امیر کرمی

هر کس است
 الله واقف و خبره که هر یک چه
 در نوشتات و مکاتبات
 بنویسند

آدم و شتر و دندان لافر
 نویسند
 شمشیر و کار و خنجر و فکس را قبضه
 نویسند
 رخوت را از هر قیاس ثوب
 نویسند
 کلاه و عمامه و اشال از افرو
 نویسند

حیوانات مثل اسب و گاو و کوه و دریا
 نویسند
 مسینه آلات که آلت کار و صنعت است
 مدد نویسند
 چکمه و جوراب و کفش و شکر
 زوج نویسند
 طیسور و پرند و کازا قطع
 نویسند

این چند کلمه را هم چون در جمله لغوات فارسی
 بدان

بود مخصوص اطفال مبتدی بسبب کار این کتاب

تا ایش به تبه بیگانه سهل مبتدین قلم

بسیا نوزاد کرامت
 فی شهر جمادی
 ۱۳۲۵

در مطبع فیض ریان بطبع رسید

[Faint, illegible handwritten text within a rectangular border]